

โครงการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศของไทยและ
กลุ่มประเทศอาเซียนเพื่อรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)
(ระยะที่สอง)*

The Comparative Research Study regarding the International
Economic and Trade Law between Thailand and ASEAN Countries
under the AEC Framework (2nd Phase)

ลาวัณย์ ถนัดศิลป์กุล**

ธีรเดช มโนลีหกุล***

ไกรจักร ธีรตยาสินนท์****

นิสิต อินทมาโน*****

ธีรวัฒน์ ว่องแก้ว*****

สาวตรี สันติพิริยพร*****

Lawan Thanadsillapakul et al.

บทคัดย่อ

การวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษายุทธศาสตร์ กฎหมายและมาตรการทางการค้าที่เกี่ยวข้อง
กับการนำเข้าและส่งออกสินค้าของประเทศไทยและกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ทั้งนี้ในปัจจุบันการรวมตัว
ทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค และความร่วมมือในระดับทวิภาคี เป็นแนวโน้มที่สำคัญในบริบทของการพัฒนา
เศรษฐกิจระหว่างประเทศ แนวโน้มดังกล่าวทำให้เกิดประเด็นเรื่องความสอดคล้องระหว่างพันธกิจภายใต้ความ

* บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “โครงการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายเศรษฐกิจการค้าระหว่าง
ประเทศของไทยและกลุ่มประเทศอาเซียนเพื่อรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ระยะที่สอง” ได้รับการ
สนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณการดำเนินงานต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร., ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

*** อาจารย์, ดร., ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

**** ดร., นักการทูตชำนาญการ, กรมสนธิสัญญาและกฎหมายกระทรวงการต่างประเทศ

***** อาจารย์, ดร. ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

***** ดร., นักการทูตปฏิบัติการ, กรมสนธิสัญญาและกฎหมายกระทรวงการต่างประเทศ

***** อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตกลงระหว่างประเทศต่างๆ และความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายภายในและพันธกรณีระหว่างประเทศ โดยที่ในปี พ.ศ. 2558 ประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งมีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นการสร้างตลาดและฐานการผลิตเดียวและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภูมิภาค อันเป็นผลให้เกิดการเคลื่อนไหวของสินค้า การบริการ การลงทุน แรงงานและเงินทุนอย่างเสรี อีกทั้งการเปิดเสรีดังกล่าวยังส่งผลให้ประเทศสมาชิกอาเซียนต้องปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้ความตกลงในระดับภูมิภาค รวมถึงการให้ความสำคัญกับการพัฒนายุทธศาสตร์และนโยบาย ควบคู่ไปกับกฎระเบียบภายในเพื่อรองรับกับสถานะการแข่งขันที่มีความเข้มข้นขึ้น อันส่งผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนาธุรกิจการค้าในประเทศ ดังนั้น การศึกษาวิเคราะห์นโยบายยุทธศาสตร์ กฎหมายภายในและมาตรการทางการค้าที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าและส่งออกสินค้าทั้งในส่วนของประเทศไทยและประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นสิ่งสำคัญในการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการไทยสามารถแข่งขันและเข้าถึงตลาดอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อภาครัฐในการเตรียมการและกำหนดนโยบายที่มีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศและเป็นการจำกัดผลกระทบเชิงลบจากการเปิดเสรีการค้าในระดับภูมิภาคอาเซียนในอนาคต

คำหลัก: กฎหมายการนำเข้าส่งออกสินค้า มาตรการนำเข้าและส่งออกสินค้า อาเซียน

ABSTRACT

This research has the objective to study the strategies, laws, and trade regulations regarding the importation and exportation of goods in Thailand and other ASEAN countries. At present, the trend of regionalism and bilateralism consolidate great foundations for international economic development. These trends lead to certain concerns regarding the causal relation between the contents of domestic laws and those of international agreements. In 2015, South East Asian countries had entered into the ASEAN Economic Community (AEC) with the purpose of strengthening the region's trade and economic competitiveness, leading to more liquidity and freedom in the flow of services, goods, labors, and capitals. The increased freedom is formed under the regional cooperation with the guiding principle of strategy and policy development within the context of increasing regional competition. Hence, the critical study of strategies, laws, and trade regulations on the importation and exportation of goods is pertinent to the efficiency and competitiveness of Thai corporations in the larger ASEAN market. The Study also serves as a framework for the public sector to be well prepared and initiate effective policies to drive optimal outcome for

Thailand's economy, minimizing negative impacts arising from trade liberalization in the near future.

Keywords: Law on Importation and Exportation, Importation and Exportation Measures, ASEAN

บทนำ

ปัจจุบันเศรษฐกิจโลกกำลังมุ่งไปสู่ระบบเศรษฐกิจในแบบตลาด (Market Economy) หรือระบบ การแข่งขันเสรี (Free Competition) ซึ่งจากกระแสโลกาภิวัตน์ดังกล่าว ทำให้มีการเปิดเสรีทางการค้า ทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาคมากขึ้น ประเทศไทยในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมระหว่างประเทศได้ให้สัตยาบันที่จะเปิดเสรีในภาคเศรษฐกิจต่างๆ อาทิการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) การเป็นสมาชิก ASEAN ซึ่งจะก้าวสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) เพื่อเป็นฐานการผลิตเดียวในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งการเปิดเสรีดังกล่าวจะทำให้ไทยได้รับสิทธิพิเศษทางการค้าตามพันธกรณีภายใต้ความตกลงต่างๆ และมีหน้าที่ปฏิบัติตามพันธกรณีในการเปิดตลาดภายในภายใต้ความตกลงในหลายระนาบดังกล่าวด้วยอีกนัยหนึ่ง

กรมการค้าต่างประเทศ เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการบริหารจัดการด้านการนำเข้าส่งออก สินค้า การส่งเสริมสิทธิประโยชน์ทางการค้า การอำนวยความสะดวกและการปกป้องรักษาผลประโยชน์ ทางการค้าระหว่างประเทศของไทย อันเป็นพันธกิจที่จะต้องดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็น องค์กรที่เป็นเลิศในการบริหารการค้าระหว่างประเทศของไทย โดยอาศัยพระราชบัญญัติการส่งออกป้อน และการนำเข้า ในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ ซึ่งปัจจุบัน บริบททางการค้าระหว่างประเทศมีแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับในปี 2558 ประเทศไทยจะต้อง เข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนจะต้องเตรียมพร้อมในการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จึงจำเป็นจะต้องมีกลไก หรือเครื่องมือที่พร้อมต่อสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตโดยเฉพาะกฎหมายเศรษฐกิจการค้าที่เหมาะสม ในการบริหารจัดการในด้านต่างๆ เช่น การค้าสินค้าหรือบริการรวมทั้งการลงทุนระหว่างประเทศ ทั้งนี้ เพื่อให้ส่วนราชการใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานรวมถึงผู้ประกอบการนำเข้าส่งออกได้รับการส่งเสริม ปกป้องและอำนวยความสะดวกทางการค้า อันจะเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness) ได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในเชิงรุกและรับตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศของไทยในด้านการนำเข้าส่งออกสินค้าที่มีมาตรการควบคุมกำกับดูแลกับกลุ่มประเทศอาเซียน จะเป็น การเปิดมุมมองให้เห็นถึงแนวทางการใช้กฎหมายในการบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจการค้าของไทยและกลุ่มประเทศในอาเซียนโดยมีกฎหมายเป็นเครื่องมือหรือกลไกในการแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้และสามารถใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการเตรียมพร้อมเพื่อรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ เปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายเศรษฐกิจ การค้าของไทยกับประเทศเป้าหมายในกลุ่มประเทศอาเซียน จำนวน 4 ประเทศ ได้แก่ บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการนำเข้าส่งออกสินค้า กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองตลาดและการอุดหนุน กฎหมายว่าด้วยมาตรการปกป้องสินค้าที่เพิ่มขึ้น กฎหมายว่าด้วยมาตรฐานสินค้าส่งออก เป็นต้น

2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ เปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรค ในการบังคับใช้กฎหมายเศรษฐกิจการค้าที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการนำเข้าและส่งออกสินค้าของประเทศไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน รวมจำนวน 10 ประเทศ

3) เพื่อนำผลการศึกษาวิเคราะห์มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการวางมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยเพื่อใช้แก้ไขปัญหาการค้าระหว่างประเทศที่จะเกิดขึ้นในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

4) เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทาง ข้อเสนอแนะ ให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและพัฒนากฎหมายเศรษฐกิจการค้าของไทยที่เกี่ยวข้องกับพันธกิจของกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ให้สามารถเป็นเครื่องมือหรือกลไกในการส่งเสริมปกป้อง และอำนวยความสะดวกทางการค้า แก่ผู้ประกอบการนำเข้า ส่งออก หรือผู้ประกอบการด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้บริบทของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ขอบเขตการศึกษา

1) จัดทำแผนการดำเนินงาน พร้อมทั้งหัวข้อเรื่อง และขอบเขตของเรื่องที่จะทำการศึกษาวิจัยทั้งหมด
2) ดำเนินการศึกษาโดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) เพื่อ ประเมินสถานการณ์ด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการค้าสินค้า และการลงทุน ระหว่างประเทศ ของกลุ่มประเทศ อาเซียน รวมทั้งศึกษาโดยการวิจัยเอกสาร ที่ได้จาก

(1) การสำรวจและรวบรวมข้อมูล ข้อตกลงระหว่างประเทศหรือพันธกรณีต่างๆ ใน กรอบของอาเซียน (ASEAN) ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายเศรษฐกิจการค้าของไทยและกลุ่มประเทศอาเซียน (กลุ่มประเทศเป้าหมาย จำนวน 4 ประเทศ) ในส่วนที่เกี่ยวกับการค้าสินค้า

(2) สำรวจและรวบรวมกฎหมาย พระราชบัญญัติ ที่เกี่ยวกับการค้าสินค้าที่อยู่ภายใต้หน่วยงานทางด้านเศรษฐกิจการค้าของไทยซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ และกลุ่มประเทศอาเซียน โดยมีกลุ่มประเทศเป้าหมาย จำนวน 4 ประเทศ คือ บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย และ ฟิลิปปินส์โดยจะเน้นกฎหมายทางด้านการค้าสินค้า คือ กฎหมายว่าด้วยการนำเข้าส่งออกสินค้า และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

3) ดำเนินการวิจัยภาคสนามโดยศึกษาดูงานการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการนำเข้าส่งออก สินค้า รวมถึงการลงทุนของกลุ่มประเทศอาเซียน โดยมีกลุ่มประเทศเป้าหมาย จำนวน 4 ประเทศ คือ บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย และ ฟิลิปปินส์ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4) การวิเคราะห์ข้อมูลทางกฎหมายและนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ รวบรวม สัมภาษณ์ตลอดจน การทำวิจัยภาคสนาม เพื่อวิเคราะห์ภาพรวมเกี่ยวกับปัญหากฎหมาย กฎระเบียบและพันธกรณีต่าง ๆ เพื่อเสนอ ทางเลือกหรือแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวทางกฎหมายเศรษฐกิจการค้าของประเทศไทยโดยเฉพาะ กฎหมาย ทางด้านการค้าสินค้าที่อยู่ในความรับผิดชอบกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ หรือ หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาความสอดคล้องและปฏิสัมพันธ์ของกฎหมายไทยและกฎหมายในกลุ่ม ประเทศอาเซียน โดยมีกลุ่มประเทศเป้าหมาย จำนวน 4 ประเทศ คือ บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย และ ฟิลิปปินส์ที่มีผลต่อ กฎหมายเศรษฐกิจการค้าของไทย

5) จัดสัมมนาภาคีภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว กฎหมาย เศรษฐกิจการค้าของไทย เมื่อมีการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นจาก ภาคส่วนที่ เกี่ยวข้อง โดยมีการจัดสัมมนาในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครหรือจังหวัดปริมณฑลอย่างน้อย 1 ครั้ง โดยมี ผู้เข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่า 100 คน

6) สรุปผลการศึกษา และวิเคราะห์กฎหมายเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศของกลุ่มประเทศ อาเซียน โดยมีกลุ่มประเทศเป้าหมาย จำนวน 4 ประเทศ คือ บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย และ ฟิลิปปินส์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) สามารถนำผลการศึกษา วิเคราะห์ และวิจัย จากการศึกษาศึกษาประเทศอาเซียนจำนวน 10 ประเทศทั้ง ทางด้านเศรษฐกิจและกฎหมายมาประกอบการประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายหรือ กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการค้าสินค้านำเข้า ส่งออก การค้าบริการ และการลงทุนระหว่างประเทศ เพื่อการ บริหารจัดการทางการค้าระหว่างประเทศได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของ ประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป และ สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการเชื่อมโยงเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศของไทยและกลุ่มประเทศ อาเซียน ซึ่งจะต้องมีการส่งเสริมปกป้องและอำนวยความสะดวกทางการค้า เพื่อสร้างขีดความสามารถในการ แข่งขัน (Competitiveness) ให้แก่ผู้ประกอบการ เพื่อเตรียมพร้อมและ รองรับการพัฒนาประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียน (AEC) ในปี 2558 ต่อไป

2) สามารถนำผลจากการศึกษา วิจัย มาเผยแพร่เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาองค์ความรู้แก่ เจ้าหน้าที่ภาครัฐเพื่อการปฏิบัติ การปรับปรุงกฎหมาย กำหนดนโยบาย และมาตรการทางการค้า การลงทุน ระหว่างประเทศอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

3) สามารถเผยแพร่ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาองค์ความรู้แก่ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในการเตรียมพร้อมรับการเปิดเสรีทางการค้า การลงทุน ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การวางแผนทางเศรษฐกิจทั้งแนวนุและแนวรับ

4) สามารถจัดทำรายงานการศึกษาวิเคราะห์พร้อมทั้งข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเศรษฐกิจการค้าของไทยที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าและส่งออกสินค้า เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

วิธีดำเนินการวิจัย

1) การศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

1.1) รวบรวมข้อมูล ข้อตกลงระหว่างประเทศหรือพันธกรณีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายเศรษฐกิจการค้าของไทยและกลุ่มประเทศอาเซียน 4 ประเทศคือ บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย และ ฟิลิปปินส์ ในระดับทวิภาคีและพหุภาคีและกรอบทางกฎหมายขององค์การ การค้าโลก และระดับภูมิภาค อาเซียนในกลุ่มกฎหมายเศรษฐกิจการค้าในด้านสินค้า บริการ และการลงทุนระหว่างประเทศ

1.2) รวบรวมกฎหมายภายในได้แก่ พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการค้าสินค้า บริการ การลงทุน และทรัพย์สินทางปัญญาของไทย และของกลุ่มประเทศอาเซียน 4 ประเทศดังกล่าว โดยจะเน้นกฎหมายทางด้านการค้าสินค้า ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยการส่งออกไปนอกและนำเข้ามาในประเทศซึ่งสินค้า

2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยเดินทางไปศึกษาดูงานและเก็บข้อมูลทางด้านกฎหมายเศรษฐกิจการค้าและแนวทางในการบริหารจัดการทางด้านการค้าในบริบทของกฎหมาย ในประเทศอาเซียน 4 ประเทศดังกล่าว โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในส่วนขององค์กรภาครัฐที่เป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย (Government Authority) และองค์กรภาคเอกชน (Private Sector) ผู้ประกอบธุรกิจนำเข้าส่งออกสินค้าในกลุ่มประเทศอาเซียน 4 ประเทศ

3) นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์มาสรุปวิเคราะห์ภาพรวมและรายละเอียดที่สำคัญในเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมาย กฎระเบียบและพันธกิจกรณีต่างๆ เพื่อเสนอทางเลือกหรือแนวทาง การแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเศรษฐกิจการค้าของประเทศไทยที่อยู่ในความรับผิดชอบกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาความสอดคล้องและปฏิสัมพันธ์ของกฎหมายไทยและกฎหมายในกลุ่มประเทศอาเซียน 4 ประเทศดังกล่าว ที่มีผลต่อกฎหมายเศรษฐกิจ การค้าของไทย

5) จัดสัมมนาภาคีภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน (Focus Group) เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา กฎหมายเศรษฐกิจการค้าของไทย เมื่อมีการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยมีการจัดสัมมนาที่กรุงเทพมหานครหรือปริมณฑลจำนวน 1 ครั้ง

6) สรุปผลการศึกษา วิเคราะห์แบบบูรณาการ และจัดทำรายงานการศึกษาวิเคราะห์พร้อมทั้งข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเศรษฐกิจการค้าของไทย ที่เหมาะสมในส่วนของประเทศที่ทำการศึกษาวิเคราะห์เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

ผลการศึกษา

การอภิปรายผลการศึกษาวิจัยจากการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ กฎหมาย และมาตรการทางการค้าที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการนำเข้าและส่งออกสินค้าของประเทศไทยเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อเตรียมความพร้อมและพัฒนาโครงสร้างทางกฎหมายเศรษฐกิจการค้าของประเทศไทยในการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่า ประเด็นปัญหาและบทสรุปของการศึกษาวิจัยฉบับนี้สามารถแบ่งออกเป็นประเด็นต่างๆ ที่สำคัญจำนวน 3 ประเด็นหลักได้แก่

1. การวิเคราะห์ และสรุปผลการศึกษาทางด้านเนื้อหาของกฎหมาย
2. การวิเคราะห์ และสรุปผลการศึกษาทางด้านมาตรการทางการค้า
3. การวิเคราะห์ และสรุปผลการศึกษาทางด้านกลยุทธ์ และนโยบาย

โดยมีรายละเอียดผลการศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ และสรุปผลการศึกษาทางด้านเนื้อหาของกฎหมาย

การศึกษาวิเคราะห์และสรุปผลทางด้านกฎหมาย มีรายละเอียดครอบคลุมกฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการนำเข้าส่งออกสินค้า ได้แก่ พระราชบัญญัติการส่งออกปศุสัตว์และการนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ. 2503 พระราชบัญญัติการตอบโต้การทุ่มตลาดและการอุดหนุนซึ่งสินค้าจากต่างประเทศ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติมาตรการปกป้องจากการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้น พ.ศ. 2550 ทั้งนี้การศึกษานี้ได้นำเสนอผลการวิจัยโดยมีบทสรุปและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเนื้อหาของกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.1 พระราชบัญญัติการส่งออกปศุสัตว์และการนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522

จากการศึกษาวิเคราะห์ พระราชบัญญัติการส่งออกปศุสัตว์และการนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 พบว่า ตัวบทกฎหมายควรมีการปรับปรุงในสาระสำคัญของเนื้อหาซึ่งสามารถสรุปเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

ประการแรก ควรมีการบัญญัติไว้ให้ชัดเจนถึงที่มาและแหล่งอำนาจในการออกกฎหมายเพื่อจำกัดเสรีภาพในการนำเข้า ส่งออก เช่น ข้อยกเว้นตาม มาตรา XX GATT/WTO ในอารัมภบทของกฎหมายฉบับนี้

ประการที่สอง ควรมีการบัญญัติให้ชัดเจนในบทนิยามของคำว่า “สินค้า” ให้ครอบคลุมสินค้าทุกประเภทที่เข้ามาในราชอาณาจักรที่ตกอยู่ภายใต้กฎหมายที่กำกับดูแลสินค้าทุกประเภท ส่วนการอำนวยความสะดวกเรื่องการค้าผ่านแดน ถ้ายกเว้นเป็นเพียงแนวทางปฏิบัติเมื่อสินค้านั้นๆ เป็นสินค้าผ่านแดน ถ้ายกเว้นที่ขอบ

ด้วยกฎหมายและถูกต้องตามความตกลงระหว่างประเทศแล้วเพียงแต่จะต้องมีมาตรการในการดำเนินการตรวจสอบ อย่างโปร่งใส รวดเร็ว เป็นธรรมและมีมาตรฐานการตรวจสอบ โดยไม่ใช่เป็นเครื่องมือในการกีดกันทางการค้า

ประการที่สาม ควรมีการระบุไว้อย่างชัดเจนในสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่ทำกับประเทศ หรือ กลุ่มประเทศต่างๆ ถึงข้อยกเว้นตามกฎหมายภายในที่ข้อยกเว้นกฎหมายของ GATT/WTO หรือ ที่ได้บัญญัติไว้แล้วในบทบัญญัติของอาเซียน

ประการที่สี่ ควรแก้ไขให้รัดกุมในการกำหนดด่านที่นำเข้าและห้ามนำเข้านอกจากด่านที่กำหนดการฝ่าฝืนมีการกำหนดโทษไว้สูงอย่างเหมาะสม

ประการที่ห้า ในส่วนของข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับมาตรา 5 (3) และ (5) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลมาตรฐานสินค้าที่พรมแดนตามที่มีกฎหมายภายในได้กำหนดมาตรฐานไว้แล้วและภายใต้มาตราดังกล่าวสามารถกำหนดคุณภาพสินค้าทั้งขาเข้าและขาออกได้สำหรับรายการสินค้านั้นๆ ซึ่งในการนำเข้า ส่งออกต้องเป็นสินค้าที่มีมาตรฐานตามกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ เพื่อส่งเสริม ยกระดับการผลิตสินค้าที่มีมาตรฐานสูงนั้น การศึกษาวิจัยฉบับนี้เสนอแนะให้กระทรวงพาณิชย์แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายให้สามารถนำกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสินค้ามาเป็นมาตรฐานการนำเข้าส่งออกได้ ซึ่งในปัจจุบันพบว่ายังไม่มีกำหนดความเชื่อมโยงการบังคับใช้กฎหมายภายในดังกล่าวในพระราชบัญญัติฉบับนี้ในส่วนที่ทำหน้าที่กำกับดูแลมาตรฐานของสินค้าที่พรมแดน

ทั้งนี้ ควรบัญญัติให้กระทรวงพาณิชย์สามารถบังคับใช้กฎหมายภายในเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าที่พรมแดนได้ และเป็นศูนย์กลางหรือศูนย์ประสานงานการบังคับใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้าที่พรมแดนได้ด้วย เพื่อรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จะมีการปฏิบัติตามพันธกิจภายใต้ AEC แม้ว่าในปัจจุบันพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังมีขอบเขตการบังคับใช้ที่กว้างขวางกว่าการกำกับดูแลเรื่องมาตรฐานสินค้า แต่อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติฉบับนี้ก็มีบทบัญญัติในส่วนของการกำกับดูแลมาตรฐานสินค้าที่พรมแดนอยู่ด้วย ซึ่งสมควรที่จะได้รับการพัฒนาให้เป็นระบบที่ยั่งยืนต่อไป ทั้งนี้ แนวทางที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการพัฒนาระบบการกำกับดูแลมาตรฐานสินค้าให้มีประสิทธิภาพ คือการบัญญัติให้มีการจัดตั้งสำนักมาตรฐานสินค้าภายในกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์เพื่อรองรับการบังคับการเกี่ยวกับการกำกับดูแลมาตรฐานสินค้าต่อไป พร้อมกับการพัฒนากฎหมายในส่วนมาตรฐานสินค้าที่จะรองรับหน่วยงาน องค์กรนี้ในอนาคต เมื่อสินค้าที่ผลิตทั้งหมดและที่นำเข้ามีมาตรฐานสูง การคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อและบริโภคสินค้าที่มีการเคลื่อนย้ายสินค้าเสรีก็จะมีผลสัมฤทธิ์มากขึ้น อันส่งผลให้บรรลุเป้าหมายของการเปิดเสรีเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและประโยชน์โดยรวมของผู้บริโภคต่อไป อนึ่ง ในกรณีที่ยังไม่มีกฎหมายภายในกำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าใดๆ ให้กระทรวงพาณิชย์สามารถกำหนดมาตรฐานสินค้าโดยกฎกระทรวงเพื่อการนำเข้าส่งออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 5 ของพระราชบัญญัติฉบับนี้

ประการที่หก ควรจัดให้มีการกำหนดมาตรการจำแนกสินค้าที่ไม่มีแหล่งกำเนิดในประเทศไทยโดยกำหนดในกฎหมายฉบับนี้ให้การนำเข้าต้องมีการระบุแหล่งกำเนิดของสินค้า และพัฒนาระบบการรับรอง

แหล่งกำเนิดของสินค้าควบคู่กับการรับรองคุณภาพสินค้าทุกประเภท ทั้งนี้ให้เชื่อมโยงการบังคับใช้กฎหมายกับกฎหมายที่กำหนดมาตรฐานสินค้าที่มีอยู่แล้ว

ประการที่เจ็ด ควรมีการบัญญัติ มาตรา XX GATT/WTO ไว้ในเหตุผลของมาตรา 5 ถึงความจำเป็นในการออกมาตรการ 6 ประการที่จะจำกัดเสรีภาพในการนำเข้า ส่งออก ซึ่งเป็นข้อยกเว้นทั่วไป (General Exemption) เพื่อการการค้าโลกอนุญาตให้ประเทศสมาชิกสามารถทำได้เพื่อเหตุผลในการรักษาความสงบเรียบร้อย และ ศีลธรรมอันดี รักษาสุขอนามัย มนุษย์ พืช สัตว์ รักษาสิ่งแวดล้อม สงวนรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่สูญสิ้นไปไม่อาจทดแทนได้ทั้งนี้เนื่องจากการบังคับใช้มาตรา 5 ของพระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 ในมาตรา 5 เป็นหัวใจหลักของพระราชบัญญัติฉบับนี้ และ มักจะมีปัญหาในทางปฏิบัติ เพราะมาตรการดังกล่าวได้ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ โดยการอนุมัติของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาในเรื่องหนึ่งเรื่องใด 6 ประการตามบทบัญญัติในมาตรา 5

ประการสุดท้าย ควรมีการจัดกลุ่มของมาตรการทั้ง 6 ในมาตรา 5 อย่าให้ซ้ำซ้อนกันเพื่อความสะดวกในการออกกฎกระทรวงไม่ให้ปะปนกัน ทำให้สามารถจำแนกเหตุผลในการออกกฎหมายแต่ละกลุ่มได้ง่ายขึ้น เช่นมีการกำหนดเรื่องถิ่นกำเนิดของสินค้าในมาตรการข้อ 3 และ ข้อ 5 ของมาตรา 5 จึงขอแนะนำให้จัดกลุ่มของมาตรการตามวัตถุประสงค์ของการออกกฎระเบียบและมาตรการนั้น เช่น กลุ่มที่มีเหตุผลเรื่องการบังคับใช้การให้สิทธิพิเศษทางการค้า กลุ่มที่มีเหตุผลเรื่องการคุ้มครองรักษาสุขอนามัยชีวิตมนุษย์ พืช และ สัตว์ สิ่งแวดล้อม สงวนรักษาทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น การออกมาตรการแต่ละกลุ่มจะต้องกำหนดเหตุผลในการออกกฎหมายนั้นๆ เสมอ

1.2 พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ. 2503

ในส่วนของพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ. 2503 จากการศึกษาวิเคราะห์พบว่าเนื้อหาสาระของตัวบทกฎหมายควรได้รับการปรับปรุงในสาระสำคัญต่างๆ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ควรบัญญัติไว้ให้ชัดเจนถึงที่มาและแหล่งอำนาจในการออกกฎหมายเพื่อจำกัดเสรีภาพในการนำเข้า ส่งออก เช่น ข้อยกเว้นตาม มาตรา XX GATT/WTO ในอารัมภบทของกฎหมายฉบับนี้

ประการที่สอง ควรมีการปรับปรุง หรือ บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานสินค้านำเข้า ส่งออกด้วยในลักษณะและวัตถุประสงค์เพื่อกลั่นกรองมาตรฐานสินค้าที่นำเข้ามาสู่ประเทศไทยโดยไม่ถือว่าเป็นอุปสรรคของการนำเข้า เนื่องจากรัฐที่นำเข้ามีอำนาจในการกำกับดูแลมาตรฐานสินค้าเพื่อประโยชน์ของผู้บริโภค สุขอนามัย ชีวิต มนุษย์ พืช สัตว์ ตามข้อ 1 อาจจะออกกฎหมายใหม่เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้านำเข้า ส่งออก หรือ ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายฉบับนี้ให้การนำเข้าจะต้องเป็นไปตามมาตรฐานสินค้าที่กำหนด โดยอาศัยข้อกำหนดในการมีใบรับรองมาตรฐานและคุณภาพสินค้ามาแสดงก่อนการนำเข้า

ประการที่สาม ควรเพิ่มเติมบทบัญญัติในเรื่องมาตรการติดตามและตรวจสอบสินค้านำเข้าเพื่อการส่งออก เพื่อช่วยในการกำกับดูแลมาตรฐานของสินค้าส่งออกให้มีประสิทธิภาพที่ดีและเพียงพอ

ประการที่สี่ ควรดำเนินการจัดให้มีข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับเรื่องใบรับรองแหล่งกำเนิดของสินค้าประกอบกับใบรับรองคุณภาพ หรือ มาตรฐานสินค้า และมีการกำหนดประเภทสินค้าที่ต้องมีมาตรฐานในการส่งออกสำหรับกรณีของสินค้าที่มีสถิติการแอบอ้างสูง หรือกำหนดเป็นมาตรฐานที่ต้องบังคับใช้ทั่วไป (Across the board) และ บอกกล่าวไปยังองค์การการค้าโลก หรือ อ่างมาตรา XX ภายใต้กรอบขององค์การการค้าโลก ซึ่งรัฐอธิปไตยสามารถดำเนินการได้อยู่แล้วเพราะเป็นมาตรการยกเว้นทั่วไป (General exemption)

ประการสุดท้าย ควรจัดให้มีการนำระบบการรับรองตนเองในเรื่องมาตรฐานสินค้าและแหล่งกำเนิดของสินค้าควบคู่กับการกำหนดมาตรการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพเช่นวางระบบการจดทะเบียนผู้ส่งออกและกำหนดโทษการรับรองอันเป็นเท็จโดยมีบทบัญญัติให้เพิกถอนการเป็นผู้ส่งออกตลอดจนวางเครือข่ายในกลุ่มอาเซียนเพื่อติดตาม ตรวจสอบความถูกต้องของการรับรองตนเอง และกำหนดการบอกกล่าวในกลุ่มสมาชิกอาเซียน

1.3 พระราชบัญญัติการตอบโต้การทุ่มตลาดและการอุดหนุนซึ่งสินค้าจากต่างประเทศ พ.ศ. 2542

ในส่วนของพระราชบัญญัติการตอบโต้การทุ่มตลาดและการอุดหนุนซึ่งสินค้าจากต่างประเทศ พ.ศ. 2542 จากการศึกษาพบว่า ประเด็นสาระสำคัญของตัวบทกฎหมายที่ควรได้รับการปรับปรุงมีดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง ควรดำเนินการให้มีการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยอย่างจริงจังว่าการใช้มาตรการทางการค้าดังกล่าวมีผลดีหรือผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม หรือไม่อย่างไร (Economic Analysis) เพื่อศึกษาถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจ (Economic Impact Assessment- EIA) ต่อประเทศไทยก่อนมีการบังคับใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดและการอุดหนุนสินค้าจากต่างประเทศ กำหนดมาตรการในการวิเคราะห์ว่าการนำเข้าดังกล่าวเป็นการอุดหนุนสินค้า หรือ ทุ่มตลาดหรือไม่

ประการที่สอง ควรกำหนดมาตรการในการคำนวณราคาตลาดเพื่อหาส่วนเหลือของการทุ่มตลาดได้อย่างถูกต้อง เช่นตามพระราชบัญญัติการตอบโต้การทุ่มตลาดและการอุดหนุนซึ่งสินค้าจากต่างประเทศ พ.ศ. 2542 จะไม่มีการคำนึงถึงตลาดทดแทน (Relevant Market) นอกจากนั้นการนิยามความหมายตลาดของสินค้าจำกัดอยู่เพียงสินค้าในตลาดทางกายภาพเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงตลาดในยุคปัจจุบันนั้นไม่มีพรมแดนโดยเฉพาะตลาดไซเบอร์ในโลกอินเทอร์เน็ต ความหมายของตลาด ที่จะเป็นปัจจัยในการหาส่วนเหลือของการทุ่มตลาดทำได้เพียงตลาดทางกายภาพเท่านั้น ดังนั้นการไม่สามารถกำหนดตลาดได้จึงยากแก่การหาราคาตลาดและส่งผลให้การคำนวณหาส่วนเหลือของการทุ่มตลาดไม่อาจจะทำได้อย่างถูกต้อง ปัจจุบันพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้กำหนดเกี่ยวกับตลาดทดแทน (Relevant Market) และตลาดไซเบอร์ (Cyber Market) ทำให้ตลาดทั้ง 2 ระนาบนี้ซึ่งนับวันจะเพิ่มสัดส่วนของตลาดมากขึ้นกลับไม่ได้รับการพิจารณาในการกำหนดตลาดและการหาราคาตลาดที่แท้จริง ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมายฉบับนี้จะต้องบัญญัติให้พิจารณาถึงสินค้าในตลาดทดแทนและตลาดไซเบอร์ด้วยตามวิวัฒนาการของเทคโนโลยี

ประการที่สาม กำหนดมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการพิสูจน์ความเสียหายของอุตสาหกรรมภายในประเทศอย่างถูกต้อง การพิจารณาว่าใครคือผู้เสียหายในภาคอุตสาหกรรมภายในประเทศจะต้องเป็นตัวแทนอุตสาหกรรมที่มีผลผลิตรวมเกินกว่าร้อยละ 50 ของผลผลิตรวมของอุตสาหกรรมนั้นๆ แต่การพิจารณาผู้เสียหายจากกลุ่มอุตสาหกรรมที่ที่ได้รับผลกระทบจากสินค้าที่นำเข้าเข้ามาในประเทศแล้วส่งผลกระทบต่อมันจะพิจารณาจากสินค้านั้นๆในตลาดเพียงอย่างเดียวไม่ได้ แต่จำเป็นต้องพิจารณาสินค้าในตลาดทดแทนด้วย มิฉะนั้นจะทำให้คำนวณหาสัดส่วนผลผลิตของผู้ประกอบการรายนั้นๆ คลาดเคลื่อนและส่งผลกระทบต่อผู้เสียหายจากการนำเข้าสินค้าได้ไม่ถูกต้อง หากไม่มีการพิจารณาผู้ประกอบการในตลาดทดแทน สัดส่วนของสินค้าในตลาดอาจจะมีอัตราส่วนที่สูงมากแต่เมื่อรวมตลาดทดแทนด้วยสัดส่วนของสินค้าในตลาดอาจจะลดลงอย่างมีนัยสำคัญ จึงเสนอแนะให้บัญญัติกฎหมายให้ครอบคลุมถึงการพิจารณาสินค้าในตลาดทดแทน และตลาดของผู้ประกอบการทั้งในตลาดภายในและตลาดอื่น เช่น ตลาดไซเบอร์ประกอบด้วย เป็นต้น

ประการที่สี่ เนื่องจากมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดใช้ได้แต่การนำเข้าจากต่างประเทศแต่ไม่สามารถบังคับกับการทุ่มตลาดภายในประเทศซึ่งกรณีนี้ต้องตกอยู่ภายใต้การบังคับใช้พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า แต่สำหรับกรณีของประเทศไทยปรากฏว่าไม่มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายแข่งขันทางการค้า ทำให้มีการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้บนพื้นฐานที่ไม่เท่าเทียมกันส่งผลให้การวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจเบี่ยงเบนไปได้ จึงเสนอแนะให้ต้องปรับปรุงกฎหมายแข่งขันทางการค้าประกอบกับการปรับปรุงตามพระราชบัญญัติการตอบโต้การทุ่มตลาดและการอุดหนุนซึ่งสินค้าจากต่างประเทศ พ.ศ. 2542 ไปด้วยและพิจารณาควบคู่กันในการปรับปรุงเพื่อให้การแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมทั้งระดับในประเทศและการแข่งขันจากต่างประเทศจากการนำเข้าได้รับการพิจารณาไปในทิศทางเดียวกัน

ประการที่ห้า ผู้ประกอบการชนิดที่เป็นผู้ประกอบการขึ้นส่วนให้เป็นสินค้าสำเร็จรูป (Screw Driver Plant) นั้นเพียงแต่นำเข้าสินค้าจากต่างประเทศเพื่อมาประกอบขึ้นเป็นสินค้าสำเร็จรูปไม่ได้เป็นผู้ผลิตสินค้าโดยตรงปกติจะไม่ถือว่าเป็นอุตสาหกรรมภายในประเทศ ซึ่งการนำเข้าสินค้าที่ถูกร้องเรียนอาจจะพิจารณาได้ง่ายแต่การนำเข้าสินค้าชนิดอื่นต่างจากสินค้าที่ถูกร้องเรียนแต่เป็นสินค้าในตลาดที่เกี่ยวข้อง หรือ สินค้าในตลาดทดแทน (Relevant Market) ก็จะทำให้การคำนวณสัดส่วนของผู้เสียหายคลาดเคลื่อนไปได้ จึงเสนอแนะให้บัญญัติกฎหมายที่พิจารณาผู้นำเข้าสินค้านั้นรวมไปถึงผู้นำเข้าสินค้าในตลาดที่เกี่ยวข้อง หรือ ตลาดทดแทนด้วย (Relevant Market)

1.4 พระราชบัญญัติมาตรการปกป้องจากการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้น พ.ศ. 2550

ในประเด็นของพระราชบัญญัติมาตรการปกป้องจากการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้น พ.ศ. 2550 จากการศึกษาพบว่าสาระสำคัญของตัวบทกฎหมายที่ควรปรับปรุงมีอยู่ด้วยกันสองประเด็นหลัก กล่าวคือ

ประการแรก ควรดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยอย่างจริงจังว่าการใช้มาตรการทางการค้าดังกล่าวมีผลดี ผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม หรือไม่อย่างไร (Economic Analysis)

ประการที่สอง ควรดำเนินการกำหนดมาตรการในการตรวจสอบความเสียหายของอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบจากการนำเข้าเพิ่มขึ้น และกำหนดมาตรการเยียวยาแก่อุตสาหกรรมอัสดงที่เหลื่ออยู่แต่ขาด

ความสามารถในการแข่งขัน หรือ และกำหนดมาตรการส่งเสริมให้หันไปประกอบอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการแข่งขันที่ดีกว่าและได้รับประโยชน์ในทางเศรษฐกิจมากกว่า

2. การวิเคราะห์ และสรุปผลการศึกษาด้านมาตรการทางการค้า

จากการสรุปผลการวิเคราะห์การศึกษาทางด้านมาตรการทางการค้า จะเห็นได้ว่าประเทศไทยยังใช้มาตรการทางการค้าไม่เต็มที่ตามที่ประเทศไทยสามารถใช้ได้โดยชอบด้วยกฎหมาย และตามหลักเกณฑ์ที่สามารถกระทำได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการทางการค้าเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้านำเข้าที่กระทบต่อสุขอนามัย ชีวิต ของมนุษย์ พืช และสัตว์ ในทางตรงกันข้ามประเทศไทยหันมาใช้มาตรการทางการค้าประเภทการตอบโต้การทุ่มตลาด และการตอบโต้การอุดหนุนสินค้านำเข้ามากขึ้น ซึ่งจากการวิจัยพบว่าประเทศที่พัฒนาแล้วใช้มาตรการดังกล่าวน้อยลงสวนทางกับประเทศกำลังพัฒนาที่ใช้มากขึ้น จึงเป็นข้อที่น่าสังเกตถึงปรากฏการณ์ดังกล่าว ปรากฏเหตุผลที่มีการวิเคราะห์ วิจัยแล้วว่า การใช้มาตรการดังกล่าวเป็นการปกป้องอุตสาหกรรมที่กำลังจะออกจากตลาดด้วยไม่สามารถที่จะแข่งขันได้ เป็นอุตสาหกรรมอัสดงคต (Sunset Industry) ทำให้ได้ประโยชน์น้อยกว่าที่จะให้ประชาชนบริโภคสินค้าคุณภาพดีๆ ราคาถูกๆจากประเทศกำลังพัฒนา ดังนั้นการที่ประเทศไทยจะใช้มาตรการทางการค้าชนิดนี้หรือไม่ จึงควรที่จะมีการวิเคราะห์วิจัย และประเมินทางเศรษฐศาสตร์อย่างละเอียดถี่ถ้วน และพบว่าควรมีการศึกษาว่าการใช้มาตรการดังกล่าวมีความคุ้มค่าในทางเศรษฐกิจหรือไม่ เช่น การทำให้ประชากรทั้งประเทศต้องบริโภคสินค้าราคาแพงจากการเพิ่มภาษีตอบโต้การทุ่มตลาดหรือตอบโต้การอุดหนุน หรือ ถือเป็นนโยบายที่ถูกต้องแล้วในการใช้มาตรการดังกล่าวเนื่องจากสามารถป้องกันตลาดภายในประเทศให้สามารถแข่งขันกับสินค้านำเข้าดังกล่าวได้อย่างแท้จริง ประการต่อมาจะต้องพิจารณาว่าการใช้มาตรการดังกล่าวนี้ ผู้นำเข้าได้ดำเนินการอันพิจารณาได้ว่าเป็นการทุ่มตลาด หรือ เป็นการอุดหนุนสินค้า อย่างแท้จริง ที่จำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการทางการค้านั้นๆ กล่าวโดยสรุป คือ การจะใช้มาตรการทางการค้าใดควรที่จะต้องมีการศึกษา วิเคราะห์อย่างถูกต้องแท้จริงเสียก่อน

ส่วนมาตรการเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานสินค้า นำเข้า และส่งออก เป็นมาตรการที่ควรจะดำเนินการโดยมีกฎหมายรองรับที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากการเปิดเสรีนั้นประเทศที่เปิดเสรีจะลดหรือขจัดอุปสรรคทั้งทางภาษีและมิใช่ภาษีอากรลงอย่างมากเพื่อให้สินค้าสามารถเคลื่อนย้ายได้โดยเสรี ดังนั้นการเปิดเสรีมากเท่าใดยิ่งจำเป็นต้องมีมาตรการในการกลั่นกรองสินค้าที่มีคุณภาพมากเท่านั้น การเปิดเสรีแบบสิ้นเชิงนั้นไม่เป็นการคุ้มครองผู้บริโภคภายในประเทศที่เสี่ยงต่อการต้องบริโภคสินค้าที่ไม่มีคุณภาพ สินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งการกลั่นกรองตรวจสอบดังกล่าวนี้ สามารถกระทำได้โดยอาศัยอำนาจรัฐในการกำกับดูแล สินค้าเพื่อความปลอดภัยได้ ทั้งตามหลักเกณฑ์ของ GATT/WTO และ ASEAN ตลอดจนภายใต้ความตกลงการค้าเสรีทุกฉบับ จะอ้างอิงถึงสิทธิในการกำกับดูแลอำนาจอธิปไตยในการกลั่นกรองเหล่านี้ได้ จากการวิจัยภาคสนามพบว่าประเทศต่างๆในอาเซียนต่างใช้มาตรการทางการค้าในลักษณะดังกล่าวอย่างกว้างขวาง ศึกษาได้จากกฎหมายใหม่ของอินโดนีเซีย ที่เรียกว่า New Trade Law และ New Investment Law นอกจากนี้ยังมีกฎหมายศาสนาใหม่ที่กำหนดโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนกฎหมายศาสนาอย่างรุนแรง ที่กระทบกับการค้า เช่น การค้าสินค้า ฮาลาล สินค้าเครื่องแต่งกาย สินค้าประเภทเหล้า บุหรี่ เป็นต้น กฎหมายเหล่านี้ล้วนแล้วแต่อ้างอิง

มาตรการทางการค้าที่สามารถอ้างได้ตามหลักเกณฑ์ ของ GATT/WTO ในมาตรา XX หรือ มาตรการภายใต้ความตกลงว่าด้วยการใช้บังคับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures- SPS และ มาตรการอุปสรรคทางการค้าด้านเทคนิค (Technical Barriers to Trade: TBT) มาเป็นข้ออ้างทั้งสิ้น สำหรับประเทศฟิลิปปินส์ ถึงกับมีการทำวิจัยระดับชาติ ถึงการมีอำนาจอธิปไตยของรัฐเหนือการรวมตัวทางเศรษฐกิจภายใต้อาเซียน ว่าหากพันธกิจดังกล่าวกระทบต่อความมั่นคง เสถียรภาพ ความอยู่รอด ศาสนา ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีแล้ว ประเทศฟิลิปปินส์ จะยึดถือประโยชน์ชาติเป็นหลักและอ้างกฎหมายเศรษฐกิจในเรื่องข้อยกเว้นทั่วไป และข้อยกเว้นเฉพาะ เพื่อการไม่ต้องเปิดเสรีในภาคส่วนหรือการค้าสินค้า การลงทุนที่กระทบต่อชาติในลักษณะดังกล่าว ซึ่งการกล่าวอ้างเช่นนี้เป็น การอ้างที่กว้างขวางมาก และรัฐสามารถที่กำหนด มาตรการทางการค้าใดๆก็ได้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าประเทศไทยจะพยายามขจัดอุปสรรคทางการค้า บริการ และการลงทุนให้มากที่สุด และเมื่อกรมการค้าต่างประเทศจะใช้มาตรการทางการค้าใดๆ มักจะถูกตอบโต้โดยหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องให้ ยกเลิก และอ้างพันธกิจในการเปิดเสรีและการขจัดอุปสรรคทางการค้าเป็นสำคัญ แตกต่างจากประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นๆ แม้แต่ในกรณีของประเทศสิงคโปร์ก็ตาม ก็มีการบังคับใช้กฎหมายภายในมาเป็นข้อกำหนด นโยบายชาติ และกำหนดเป็นมาตรการทางการค้า และการลงทุน เช่น มาตรการในการให้แรงงานต่างด้าว กลับไปคลอดบุตรที่บ้านเกิดเมืองนอน เพื่อจะไม่มีการเพิ่มประชากรของสิงคโปร์ตามหลักดินแดน หรือ มาตรการในการลงทุนที่มาจากการลงทุนต่างด้าวในภาคส่วนสถาบันการเงิน หรือ ธนาคารด้วยการให้รักษา ระดับเงินสำรองไว้ตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อรักษาสภาพทางกฎหมายของสถาบันการเงินเหล่านี้ไว้ หรือ มาตรการเกี่ยวกับการรับการลงทุนภายใต้สัญญาแบ่งปันผลประโยชน์ (Profit Sharing Agreement -PSA) แทนการให้สัมปทานที่ประเทศไทยดำเนินการอยู่ซึ่งเสียเปรียบนักลงทุนต่างด้าวเป็นอย่างมาก อีกทั้งระบบการ ให้สัมปทานนั้น สัมปทานจะถูกถือว่าเป็นการลงทุน ที่หากรัฐบาลมีการเวนคืนสัมปทานรัฐบาลจะต้องชดเชยค่าเวนคืนการลงทุนทั้งหมดตามราคาตลาดด้วยพร้อมดอกเบี้ยนับตั้งแต่วันที่ทำการขอเวนคืนให้สัมปทานนั้น กลับมาเป็นของรัฐ ซึ่งเท่ากับโครงการสัมปทานเหล่านี้ไม่มีวันที่จะกลับคืนมาโดยไม่มีการชดเชยการเวนคืน เนื่องจากในสนธิสัญญาทุกฉบับที่ประเทศไทยได้กระทำขึ้นจะมีบทคุ้มครองนักลงทุนต่างด้าวจากการเวนคืนยึดทรัพย์ทั้งทางตรงและทางอ้อมด้วย

ดังนั้นประเทศไทยควรมีการทบทวนการบังคับใช้มาตรการทางการค้าทั้งระบบแบบบูรณาการ และมีการวิเคราะห์ ศึกษา อย่างแท้จริงถึงผลดี ผลเสียของการใช้มาตรการเหล่านั้น และมาตรการใดที่รัฐสามารถกระทำได้โดยชอบประเทศไทยก็ควรพิจารณานำมาใช้เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติโดยรวม การเปิดเสรีแบบสิ้นเชิงนั้นยิ่งทำให้ตลาดถูกปิดลงโดยผู้ประกอบการที่มีอำนาจเหนือตลาดและการผูกขาดตลาดมากขึ้น และร้ายแรงกว่าการจัดการตลาดโดยรัฐเสียอีก

3. การวิเคราะห์ และสรุปผลการศึกษาด้านกลยุทธ์ และนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยพบว่าประเทศไทยยังขาดกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการเปิดเสรีทางการค้าระหว่างประเทศ กลยุทธ์และนโยบายของประเทศไทยที่ควรคำนึงถึงในการเปิดเสรีนั้น จะต้องปรับเปลี่ยนให้การเปิดเสรีเป็นประโยชน์แก่คนชาติอย่างเหมาะสม และพัฒนาศักยภาพให้ผู้ประกอบการไทยสามารถเข้าถึงตลาดทั้งระดับภูมิภาคและระดับโลกได้ ประเทศไทยต้องหันมาใช้นโยบายการเปิดเสรีแบบมีกลยุทธ์ของตลาดเสรี (Strategic Liberalization) โดยคำนึงถึงประกอบองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ประการที่หนึ่ง ระบบตลาดที่ไม่มีอุปสรรค (Leveled Playing Field) องค์ประกอบประการที่สอง คือ ผู้เล่น หรือผู้ประกอบการในตลาด (Players) และ ประการที่สาม คือ กฎ กติกา มารยาท การแข่งขัน (Rules of the Game) ที่มีประสิทธิภาพอันส่งเสริมให้เกิดระบบตลาดที่มีการแข่งขันอย่างเสรีและเท่าเทียม ปัจจุบันทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์เน้นที่การจัดอุปสรรคทางการค้า การลงทุน ปรับสนามแข่งให้ราบเรียบปราศจากอุปสรรคขัดขวางการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการ โดยเน้นที่การยกเลิกกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับอันเป็นอำนาจรัฐ แต่ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ไม่ได้คำนึงถึงผู้เล่น หรือผู้แข่งขันในตลาด (Players) รวมถึงกฎ กติกา ระเบียบ กฎเกณฑ์ (Rules of the Game) ที่ส่งผลให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบกันอย่างมากระหว่างผู้เล่น ทฤษฎีการค้าเสรีที่เน้นการยกเลิกอุปสรรคของการค้า การลงทุน และการเคลื่อนย้ายของเงินทุน จะมีผลสัมฤทธิ์สูงในภาวะที่ผู้แข่งขันสามารถที่จะแข่งขันบนพื้นฐานที่เท่าเทียมกัน แต่มีศักยภาพในแต่ละธุรกิจที่แตกต่างกัน เมื่อผู้ได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในธุรกิจหนึ่งสามารถชนะการแข่งขัน ผู้ที่เสียเปรียบกว่าก็ออกจากตลาดการแข่งขันไป และย่อมสามารถที่จะแสวงหาโอกาสในการเข้าสู่ตลาดที่ตนมีความสามารถอื่นๆที่ดีกว่าได้ เนื่องจากมีศักยภาพที่ไม่แตกต่างกัน แต่จะแตกต่างกันในความชำนาญด้านใดด้านหนึ่งที่ดีกว่าคู่แข่ง การแข่งขันย่อมนำมาสู่การเป็นเลิศในทุกทางของแต่ละสาขาวิชาชีพ หรือ อาชีพ หรือการผลิตสินค้า หากการแข่งขันในตลาดนั้น ผู้แข่งขันไม่สามารถที่จะแข่งขันกันได้ในทุกลักษณะ ผู้อ่อนด้อยกว่าย่อมสูญเสีย และพ่ายแพ้ในการแข่งขัน ประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ควรจะต้องอยู่กับผู้บริโภคย่อมจะถูกโอนไปยังประเทศที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า ทั้งนี้จากภาวะความแตกต่างที่ไม่เท่าเทียมกันนี้ ส่งผลให้ประเทศกำลังพัฒนาไม่สามารถเข้าสู่ตลาดเพื่อการส่งออก และอัตราการส่งออกลดลง จากสถิติ ในปี ค.ศ. 1980 ถึงปี ค.ศ. 1986 พบว่า การส่งออกของประเทศที่กำลังพัฒนาลดลงจาก 33.6% เป็น 24.6% และสัดส่วนการนำเข้าก็ลดลงจาก 28.7% เหลือ 25.2% โดยภาพรวมพบกว่ากว่า 80% ของทรัพยากรในโลกนี้ถูกใช้ และบริโภคโดยประเทศที่พัฒนาแล้ว ทั้งๆที่ประชากรในกลุ่มประเทศที่พัฒนาดังกล่าวนี้นี้ มีจำนวนเพียง 15% ของประชากรโลกทั้งหมด นั้นย่อมหมายความว่า ประชากรเพียง 15% ของโลกบริโภคทรัพยากรในโลกนี้กว่าสามในสี่ส่วน ปลอ่ยให้ประชากรกว่า 80% ต้องแบ่งปันทรัพยากรที่เหลือเพียง 20-30% ความยากจนจึงปรากฏไปทั่วโลกจากการขาดแคลนทรัพยากรทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ทรัพยากรส่วนใหญ่เป็นทรัพยากรที่มาจากประเทศที่กำลังพัฒนา แต่ประเทศเหล่านี้กลับมีหนี้สินล้นพ้นตัว กล่าวคือเป็นหนี้รวมแล้วกว่า แสนล้านเหรียญ หรือประมาณ 40% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศเหล่านี้ และจากภาวะของการมีหนี้สินมากมายเช่นนี้ ยิ่งส่งผลกระทบต่อศักยภาพในการพัฒนาการศึกษา และการเติบโตทางเศรษฐกิจ ทำให้ตกอยู่ในวังวนแห่งความยากจนต่อไป เนื่องจากเงินได้จากการ

ส่งออกสินค้า และพืชผลทางการเกษตรที่มีอยู่เพียงเล็กน้อย เนื่องจากราคาพืชผลตกต่ำลง กลับต้องนำไปชำระหนี้ ที่เพิ่มพูนขึ้น ภายใต้สภาวะการณ์ข้างต้น การแก้ไขปัญหาเหล่านี้จำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันทุกฝ่ายทั้งประเทศพัฒนาแล้ว และประเทศกำลังพัฒนา โดยสร้างสภาวะแวดล้อม ตลอดจนปัจจัยที่จะเสริมสร้างศักยภาพของประเทศที่กำลังพัฒนาให้สามารถสร้างเสริมรายได้ และศักยภาพในการชำระหนี้ให้หมดสิ้นไปโดยเร็ว และมีความสมดุลระหว่างความสามารถในการเพิ่มรายได้กับการชำระหนี้สิน ตลอดจนการส่งเสริมสิทธิและโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยี ซึ่งประเทศกำลังพัฒนามีความล้าหลังอยู่อย่างมาก

ประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาดังกล่าวและประสบกับข้อเท็จจริงนี้โดยเห็นได้จากจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทยมีประมาณ 3 ล้านรายคิดเป็นร้อยละ 99.5 ของจำนวนวิสาหกิจไทยทั้งประเทศวิสาหกิจไทยขนาดกลางและขนาดย่อมมีบทบาทในการสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศประมาณร้อยละ 39 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศทั้งหมดและมีมูลค่าการส่งออกโดยตรงคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 29 ของมูลค่าส่งออกจากข้อมูลพบว่าการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 51 ยังอยู่ในกลุ่มสินค้าขั้นพื้นฐานเช่นข้าว น้ำยางธรรมชาติและยางแผ่นรมควันและสินค้าที่เป็นการผลิตโดยใช้แรงงานเป็นหลัก เช่นสิ่งทอ เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เป็นต้น ซึ่งวิสาหกิจส่วนใหญ่จะอยู่ในภาคการค้าโดยมีสัดส่วนร้อยละ 40 ตามด้วยภาคบริการร้อยละ 29.7 ภาคการผลิตร้อยละ 29.6 และกลุ่มที่ไม่ระบุลักษณะร้อยละ 0.8

จากข้อมูลเบื้องต้นพิจารณาได้ว่าวิสาหกิจที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชาติที่ เป็นผู้ประกอบการมากถึงร้อยละ 99.5 เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งเป็นคนชาติส่วนใหญ่มีส่วนแบ่งของการส่งออกเพียงร้อยละ 29.6 เท่านั้นในขณะที่วิสาหกิจจำนวนเพียงร้อยละ 0.5 กลับมีส่วนแบ่งการส่งออกสูงถึงร้อยละ 70.4 นั้นย่อมสะท้อนให้เห็นว่าวิสาหกิจไทยเข้าสู่ตลาดในอัตราที่น้อยมากเมื่อเทียบกับวิสาหกิจต่างชาติที่เข้ามาประกอบธุรกิจในไทยและแสดงถึงเศรษฐกิจไทยส่วนใหญ่ยังอยู่ในมือผู้ประกอบการต่างชาติที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยรวมคิดเป็นประมาณร้อยละ 64 ของการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมของทั้งประเทศ ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าค่าการเติบโตจากการส่งออกคนชาติยังไม่มีส่วนในตลาดการค้าโลกโดยตรงเท่าที่ควร และย่อมแสดงถึงการที่คนชาติไม่สามารถแสวงหาประโยชน์จากนโยบายการเปิดตลาดเสรีอย่างที่เราควรจะเป็น ดังนั้นการเปิดเสรีการค้าจึงจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ และมีกลยุทธ์ที่เหมาะสม สามารถให้คนชาติเข้าถึงตลาดและขณะเดียวกันสามารถถ่วงดุลสินค้าที่นำเข้าสู่ตลาดไทยเพื่อประโยชน์ในการบริโภคสินค้าที่หลากหลาย มีคุณภาพและราคาเหมาะสมอันเป็นประโยชน์ที่พึงจะได้รับจากการเปิดเสรีการค้าอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2550). *ความคืบหน้าการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2557. จาก http://www.thaifita.com/ThaiFTA/Portals/0/fta_prog25dec.pdf.

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.(2548). *โครงการศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการเปิดการค้าเสรีอาเซียน-จีน*. กรุงเทพฯ.

จันจิรา และชาติชาย. (2549). *โครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนและกลไกในการลดผลกระทบด้านลบจากการทำความตกลงการค้าเสรี: กลไกในการตรวจสอบและถ่วงดุลฝ่ายบริหารในการเจรจาความตกลงการค้าเสรี*. กรุงเทพฯ.

บัณฑิต และวิฑูรย์. (2548). *รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาผลกระทบการจัดตั้งเขตการค้าเสรีของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ.

มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2548). *รายงานการศึกษาแผนกลยุทธ์การเจรจาภายใต้ความตกลงพันธมิตรทางเศรษฐกิจไทย-บาหลีเรน*. กรุงเทพฯ.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2548). *การศึกษาผลกระทบและแนวทางการปรับตัวของ SMEs ไทยต่อการทำข้อตกลงการค้าเสรีไทย-สหรัฐอเมริกา*. กรุงเทพฯ.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2548). *โครงการศึกษาการลงทุนและการเปิดเสรีภาคบริการในการเจรจา JTEPA*. กรุงเทพฯ.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2549). *การแสวงหาผลประโยชน์จากข้อตกลงการเปิดเสรี*. กรุงเทพฯ.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2549). *โครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนและกลไกในการลดผลกระทบด้านลบจากการทำความตกลงการค้าเสรี: กลไกในการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเสรีทางการค้าแก่ประชาชน*. กรุงเทพฯ.

สุมาลี และคณะ. (2548). *โครงการวิเคราะห์โอกาสในการขยายการค้าของไทยภายใต้เขตการค้าเสรี BIMSTEC*. กรุงเทพฯ.

ภาษาอังกฤษ

Agarwal, Jamuna P. (1994). "The Effects of the Single Market Program on Foreign Direct Investment into Developing Countries". *Transnational Corporations*. 3 No.2 (August), pp. 29-44.

Akrasane, Narongchai & Stifel, David. (1994). “A Vision of Southeast Asia in the Years 2000: Towards a Common Economic Regime”. *Contemporary Southeast Asia*. 16. No. 1(June).

Andrew D Mitchell. (2007). “The Legal Basis for Using Principles in WTO Disputes “ 10 JIEL 795.

Asian Development Bank. (2010). Institutions for Regional Integration: Toward an Asian Economic Community. Mandaluyong City, Philippines: Asian Development Bank.

Bossche, Peter van den. (2005). The Law and Policy of the World Trade Organization: Text, Cases, and Materials. Cambridge; New York: Cambridge University Press.

Brooks, Douglas H.; & Stone, Susan F. (2010). Trade Facilitation and Regional Cooperation in Asia. Cheltenham, UK; Northampton, MA: Edward Elgar.

Buccirossi, Paolo. (2008). Handbook of Antitrust Economics. Cambridge, Mass.: MIT Press.

Choi, Jay Pil. (2007). Recent Developments in Antitrust: Theory and Evidence. Cambridge, Mass.: MIT Press.

Davis, Peter J.; & Garcés, Eliana. (2010). Quantitative Techniques for Competition and Antitrust Analysis. Princeton: Princeton University Press

Farrell, Mary; Hettne, Bjorn; & Langenhove, Luk van. (2005). Global Politics of Regionalism : Theory and Practice. London; Ann Arbor, MI: Pluto Press.

Fukasaku, Kiichiro, Plummer, Michael. & Tan, Joseph (Eds.) (1995). *OECD and ASEAN Economies: The Challenge of Policy Coherence*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development.

Gibney, Frank. (1995). “Unscrambling the ASEAN Marketplace”. *International Business*, (March), pp. 58-62.

Haas, Deborah A. (1994). “Out of Other’s Shadows: ASEAN Moves Toward Greater Regional Co-operation in the Face of the EC and NAFTA”. *The American University Journal of International Law and Policy*. Vol. 9, No. 3 Spring. p. 859

Sornarajah, M. (1994). *The International Law on Foreign Investment*. Cambridge: Cambridge University Press.

UNCTAD. The Impact of Anti-Dumping and Countervailing Duty Actions on the Trade of Member States, In Particular Developing Countries. Main Issues and Areas of Concern that

Need to Be Addressed in the Light of Concrete Experiences Presented by National Experts,
Outcome of the Expert Meeting, TD/B/COM.1/EM.14/L.1, 12 December 2000.